Diadochit és desztinezit Mátraszentimréről*

Dr. Földvári Mária**-Dr. Nagy Béla**

(2 ábrával, 6 táblázattal)

Összefoglalás: A mátraszentimrei akna altáró szintjén nagy tömegben megjelenő krémszerű, sárgásfehér, másodlagos ásványról kémiai elemzés, termikus, infravörös spektrográfiás és röntgendiffrakciós vizsgálat alapján megállapítottuk, hogy az a Felli (PO4)(SO4)(OH) · 5H2O összetételű kristályos desztinezit ásványnak, ahhoz közeli összetételű, röntgenamorf, diadochit nevű változata. Az ásványt Magyarországról még nem írták le.

Bevezetés

A mátraszentimrei aknával több szinten feltárt Szent Imre-telérben és a telér menti, pirittel erősen impregnált andezitben hajtott vágatokban intenzív másodlagos ásványképződés ismeretes.

A nagy tömegű másodlagos ásvány keletkezésének rendkívüli mértékben kedvezett a telér művelésének módja, nevezetesen az, hogy a telért először alulról felfelé, majd az Országos Bányaműszaki Felügyelőség előírása szerint fentről lefelé fejtették. A fejtési üregekbe szivárgó víz és az alulról (az altáró felől) történő szellőztetés a telér- és a mellékkőzetben impregnált szulfid ásványok (gélpirit, melnikovit, pirit, markazit) gyors oxidációját eredményezte. Az oxidáció során olyan nagy mennyiségű szulfátásvány keletkezett, hogy végül az a fejtett érc flotálását már annyira megnehezítette, hogy a telér művelését 1981. év őszén be kellett szüntetni.

A telér elsődleges érc- és meddőásvány kitöltésében NAGY B. (1964), NAGY B.-BARBÁCSI Á. (1966) és CSONGRÁDI J. (1973) az alábbi ásványokat írták le. A pirit, galenit, szfalerit, kalkopirit és markazit több generációval képviselt, mellettük arany boulangerit, jamesonit, berthierit, bournonit, tetraedrit, freibergit, antimonit és cinnabarit jelentkezik. A meddőásványok közül a Si O_2 változatok (kvarc, ametiszt, kalcedon, jáspis, opál) az uralkodók, ezek mellett alárendelt mennyiségben sziderit, dolomit, kalcit, barit, inezit,

adulár és paligorszkit; az agyagásványok közül kaolinit, illit és montmorillonit említhetők. A telérkitöltés felső 80—100 m-ében a bányászati feltárások előtti természetes állapotban, a talajvíz gyakori és nagymérvű ingadozása miatt élesen elkülönülő cementációs zóna nem alakult ki, a cementációs övre jellemző másodlagos ásványok (kalkozin, kovellin stb.) csak az oxidációs öv ásványaival együtt találhatók.

Á bányászat megkezdése előtti "természetes" oxidációs övben oldásos és epigén ásványképződési folyamatok voltak megfigyelhetők, az oldásos jelenségek nagyobb szerepével. A szulfidok és a telérkísérők egy része (karbonátok) feloldódott, helyükön nagy mennyiségű sejtes, üreges kvarc és SiO₂ változatok maradtak vissza.

 ^{*} Eihangzott az Ásványtan-Geokémiai Szakosztály 1983. február 7-i szakülésén, bejelentés formájában.
 ** Magyar Állami Földtani Intézet H-1143 Budapest XIV. Népstadion út 14.

A másodlagos ásványok közül NAGY B. (1964) a szfalerit átalakulási termékeként goslarit ZnSO₄, smithzonit ZnCO₃, hemimorfit Zn₄(OH)Si₄O₇; otavit OdCO₃, einkozit ZnSO₄, szmikit MnSO₄ · H₂O, piroluzit MnO₄ és heterolit ZnM₁O₆ a vastartalmi szulfid-ásványok (pirit, gélpirit, markazit, kalkopirit) oxidációs termékeként: melanterit FeSO₄ · 5 H₂O, rosenit FeSO₄ · 4 H₂O, szomolnokit FeSO₄ · H₂O, goethit FeOOH, hematit Fe₅O₃, halotrichit FeAl₂(SO₄), · 22 H₂O és jarosit KFe₅(OH)₆(SO₄), a kalkopiritből keletkezett kalkantit CuSO₄ · 5 H₂O, kalkozin Cu₂S és kovellin CuS, a galenitből keletkezett anglezit PbSO₄ és cervaszit PbCO₃, az antimonitból keletkezett senarmontit Sb₂O₄, osalarnin a gipsz CaSO₄ · 2 H₂O előtordulását észlelte.

A vizsgált minták gyűjtési helyei

1980-ban a Ny-mátrai ércesedési terület ércföldtani reambulációs munkálatainak megkezdésekor a Gyöngyösoroszi környéki ércesedések és ércindikációk ásványparagenetikai vizsgálata (NAGY B. 1980.) során ismét lehetőség nyílt a Szent Imre-telér másodlagos ásványainak vizsgálatára. A mátraszentimrei akna altáró szintjén (424 m tszf) a lőszerraktár felé kihajtott vágat falát 5–6 m hosszúságban beborító és a csorgát is kitöltő, viszonylag nagy tömegben megjelenő, krémszerű, sárgásfehér másodlagos ásványból vizsgálatra alkalmas mintákat két alkalommal gyűjtöttünk. Az először begyűjtött (I. sz.) minta vizsgálati eredményei hazánkban ez ideig nem ismert ásványt jeleztek, ezért nagyobb mennyiségű anyag begyűjtésével a mintavételt megismételtük. Az utóbbi gyűjtés során az anyag különböző változatait elkülönítve mintáztuk (II. 1–4. sz. minták).

- I. sz. minta. Krémfehér, képlékeny, agyagásványszerű anyag, szobahőmérsékleten kiszárítva világos okkersárga színű. Porítva halványabb árnyalatú okkersárga.
- II. 1. sz. minta. Bányanedves állapotban krémfehér, tejfelszerűen viszkózus változat, amely a vágat falán végig folyva a csorgát kitölti. Szobahőmérsékleten kiszárítva világos okkersárga. Elemzésre elporítva halványabb okkersárga.
  - sz. minta. A vágat falán kemény bevonatot, cseppkőszerű bekérgezéseket alkotó anyag. Tömeges, földes megjelenésű, néha lyukacsos. Színe halvány okkersárga. Porítva az 1. sz. mintánál sötétebb.
  - sz. minta. A vágat falát cseppkőszerűen bekérgező, rozsdabarna, tömeges vagy földes megjelenésű, limonitra emlékeztető anyag. Porítva világosabb árnyalatú rozsdabarna.
  - sz. minta. A vágat falát 5–10 cm vastagságban burkoló, zöldessárga színű, zónás felépítésű, rideg, gyantaszerű anyag. Porítva halvány sárgászöld.

A mintákból kémiai elemzések, termoanalitikai, infravörös spektroszkopiás, röntgendiffrakciós és színképanalitikai vizsgálatok készültek.

Kémiai elemzések

A fentiekben leírt minták kémiai összetételét az I. táblázat szemlélteti.

	I.	II. 1.	II. 2.	II. 3.	II. 4.		
	tömeg % mass %						
SiO	2,49	0,02	0,65	0,02	0,02		
ΓiO ₂	0,11	0,16	0,13	0,21	0,20		
Al ₂ O ₃	0,76	0,19	0,30	0,38	0,58		
Fe ₂ O ₃	34,4	35,7	34,5	48,4	33,4		
FeO	0,21	0,14	0,21	0,57	0,14		
MnO	0,016	0,008	0,02	0,011	0,012		
CaO	1,40	0,19	0,14	0,11	0,14		
MgO	0,65	0,14	0,18	0,21	0,09		
Na ₂ O	0,13	0,03	0,02	0,04	0,02		
K2O	0,03	0,23	0,09	1,17	0,07		
+H20	10,6	11,7	12,4	13,4	10,3		
-H,0	19,2	19,2	20,2	11,7	23.1		
CO2	0,29	0,35	0,68	0,18	0,17		
P2O5	17,2	16,2	19,3	4,74	21,9		
3	1	5,22	2,75	6,06	1,56		
50,	7,68	13.05	6,9	15,1	3,90		
PbŌ	1 .	0,20	0.064	· ·	0.11		
ZnO		0,16		-	· ·		
Össz: Summ.	95,17	97,67	96,28	96,24	94,65		

A minták kémiai ősszetétele Chemical composition of the samples

I. táblázat – Table I.

(Anal. MÁFI -- Hung, Geol. Survey: SOHA INÉ, ARATÓ ANÉ, ZSÉLI J.)

Az I. táblázat adataiból megállapítható, hogy a minták uralkodó hányadát a II. táblázatban kiemelt 4 fő komponens alkotja.

A vizsgált minták fő komponensei Main components of the samples

II. táblázat - Table II.

	I.	II. 1.	II. 2.	II.3.	11.4.			
	tömeg % mass %							
Fe ₂ O ₃ H ₂ O P ₂ O ₅ SO ₃	34,4 29,8 17,2 7,68	35,07 30,9 16,2 13,05	34,5 32,6 19,3 6,9	48,4 25,1 4,74 15,1	33,4 33,4 21,9 3,9			
Összes: Summ.	89,08	95,42	93,80	93,64	93,10			

Termoanalitikai vizsgálatok

A vizsgálatokat MOM gyártmányú, 1000 °C-ig működő derivatográffal végeztük, 17 °C/perc felfűtési sebességgel.

A minták DŤA görbéi és a termogravimetriás mérési adatai különböznek egymástól. Közös jellemzőjük a szobahőmérséklettől – 350–600 °C-ig elhúzódó nagy endoterm reakció (1. ábra), mely esetenként kétosztatú. A II. 1. és II. 3. mintánál 415 °C-nál, ill. 430 °C-nál erre torábbi, tömegveszteséggel együtt

1. ábra. A Szent Imre-telér aknájában talált, uralkodóan röntgenamorf minták derivatogram változatai. a: II. 2. minta, bemérés: 700 mg; b: II. 4. minta, bemérés 1000 mg

Fig. 1. Variants of derivatographs of overwhelmingly X-ray amorphous samples found in the shaft exposing the Szent Imre vein. a: Sample II. 2., measured sample: 700 mg; b: Sample II. 4, measured sample: 1000 mg

járó, endoterm reakció épül rá, mely jarosit jelenlététől származik (1/b. ábra). Ezek a reakciók víz, ill. OH-csoport eltávozásának felelnek meg.

A magas hőmérsékletű endőterm reakciók és tömegcsökkenések az SO₃ eltávozásának tulajdoníthatók. Érdekes, hogy a vasszulfát bomlására általában jellemző 650–750 °C hőmérsékletű reakció mellett az I., a II. 2., a II. 3. és a II. 4. minta esetében 800–900 °C között is jelentkezik egy bomlási lépcső (1. ábra), amely a kémiai elemzéssel való egybevetés alapján szintén a SO₃ eltávozásából ered.

A 610-620 °C-nál minden esetben jelentkező exoterm reakció irodalmi adatok alapján FePO₄ fázis kialakulását jelzi.

A termoanalitikai görbék fenti értelmezése alapján összevetettük a kémiai elemzést és a termogravimetriásan nyert eredményeket (III. táblázat). Az utóbbiak esetében a jarosit tartalmú mintáknál a mért SO_3 -értéket korrigáltuk a kémiai elemzés K₂O-tartalma alapján számolt jarosit (II. 1. minta 2,5%, II. 3. minta 12,5%) K-hoz kötött SO_3 -értékével, mivel a K₂SO₄ bomlása 1000 °C-nál magasabb hőmérsékleten következik be, ezért készülékünkön nem tuduk mérni.

A kémiai elemzés és a termoanalitikai mérési eredmények összehasonlítása A comparison of chemical analyses and thermoanalytical results of measurements

	~~~					111.00000000			
	I.	II. 1.	п.	2.	II. 3.	II. 4 .			
	tömeg % — mass %								
kémia	29,8	30,9	32,6		25,1	33,9			
TG kémia	31,0 7,68	30,4 13,05	30,3 6,9		25,4 15,1	33,5 3,9			
SO2		mért számí messured	tott		mért számított				
TG	7,5	8,9 9,1	6,9 6,9	14,6	15,6	4,0			

Infravörös spektrográfiás vizsgálatok

A vizsgálatok Specord IR 75 készüléken, 1 mg minta beméréssel, KBr pasztillában készültek.

Az infravörös spektrumok esetében az I., II. 1., 2. és 4. minták spektrumai nagyon hasonlóak (2/a, 2/c ábra), a II. 3. minta spektruma jelentősen eltér (2/b. ábra).

2. ábra. A Szent Imre-telér aknájában talált, uralkodóan röntgen-amorf anyag infravörös spektrumainak változatai. a: U. 4., b: U. 3., c: U. 2. minta Fig. 2. Variants of IR spectra of the overwhelmingt X-ray amorphous matter found in the sheft exposing the Szent

A spektrumok értelmezésekor az alábbiak állapíthatók meg. 1630 cm⁻¹-nél jelentkezik a δ H₂O sáv.

Az OH vegyérték rezgési tartományban 3300 cm⁻¹-es sávmaximummal elsősorban a víz széles OH vegyértékrezgése mutatkozik. Érdekes, hogy önálló OH csoport csak a jarosit tartalmú mintáknál különül el, $\sim$ 3370 cm⁻¹-es éles csúcs alakjában.

1000 — 1100 cm⁻¹ között az aszimmetrikus $v_3 PO_4$ vegyértékrezgés jelentkezik nagy intenzitással.

 $m {\AA}$ II. 2. minta esetében nagyobb, a többi minta esetében nyomnyi CO₃tartalmat jelez a spektrum ~1410 cm⁻¹-nél. A 830 cm⁻¹-es maximummal rendelkező, viszonylag nagy intenzitású sáv AsO₄ csoportnak tulajdonítható.

A II. 3. minta spektrumán a PO₄ csoport rezgése helyett a jarosit SO₄ v_3 vegyértékrezgései jelentkeznek 1180 cm⁻¹, 1080 cm⁻¹ és 1000 cm⁻¹-nél. Élesen jelentkezik 620 cm⁻¹-nél az SO₄ v_4 vegyértékrezgése, valamint az 500 és 480 cm⁻¹-nél dublettként megjelenő v_2 vegyértékrezgés. Ebben a mintában az AsO₄ sáv intenzitása csak 1/3-a a többi mintában lévőkének.

Röntgendiffrakciós vizsgálatok

A röntgendiffraktogramok uralkodóan röntgenamorf anyagokat jeleznek. A II. 3. mintában a jarosit minden vonala megjelenik, a II. 1. mintában értékelhető csúcsai vannak, a II. 2. mintában esetleg jarosit nyom feltételezhető. A II. 3. mintában a desztinezit több vonala is jelentkezik, a II. 2 és a II. 4 mintában esetleg nyomokban szintén előfordul a desztinezit.

Színképanalitikai vizsgálatok

A IV. táblázatban közölt eredmények közül az As nagy mennyisége említésre méltó. A 6000 ppm As kb. 2,5% As₂O₅-nek felel meg. Ez a nagy mennyiség magyarázatot adhat a kémiai elemzésekben mutatkozó hiányra is.

A tájékoztató színképvizsgálatok eredményei Results of tentative (informative) spectral analyses

							IV. tábláza	t – Table IV
	Ag	As	В	Ва	Co	Cr	Cu	Ga
				p	pm			
I. II. 1. II. 2. II. 3. II. 4.	$\left \begin{array}{c} <0.4\\ <0.4\\ <0.4\\ <0.4\\ <0.4\\ <0.4\\ <0.4\end{array}\right $	$\begin{array}{c c} 1600 \\ > 6000 \\ > 6000 \\ > 6000 \\ > 6000 \end{array}$	$\begin{array}{c} < 16 \\ < 16 \\ < 16 \\ < 16 \\ < 16 \\ < 16 \end{array}$	$ \begin{array}{c} 100 \\ <40 \\ <40 \\ <40 \\ <40 \\ <40 \end{array} $	<6 <6 <6 <6 <6	4 4 4 6	<4 25 16 40 16	4 4 6 16
	Мо	Mn	Pb	Sb	Sr	Ti	v	Zn
				pI	om			
I. II. 1. II. 2. II. 3. II. 4.	$<\!\!\!\!\!\!\begin{array}{c} <\!$	16 25 16 40 25	$ \begin{array}{r} 16 \\ 2500 \\ 1600 \\ 2500 \\ 1600 \\ \end{array} $	100 400 250 250 600	$<10 \\ <10 \\ <10 \\ <10 \\ <10 \\ <10 \end{cases}$	<60 <60 <60 <60 <60	<4 <4 100 <4 <4	<100 1600 600 600 600

(MÁFI Színkép Laboratórium - Hung, Geol, Survey Spectral Laboratory)

Következtetések

A szakirodalom egyetlen olyan ásványt ismer, amelynek összetételében az általunk kiemelt fő komponensek szerepelnek – ez a desztinezit $Fe_2^{11}(PO_4)$ (SO₄) (OH). 5H₂O, melynek 2 molekulája oxidos alakban $2Fe_2O_3 \cdot P_2O_5 \cdot 2SO_3 \cdot 11H_2O$.

A triklin rendszerben kristályosodó desztinezitnek van egy röntgenamorf változata, melyet az irodalom diadochit néven ismer. A "Chemical Index of Minerals" 1975-ös kiadása képletét a desztinezítéhez közeliként adja meg.

Ha a mintáinkat alkotó fő komponensekből levonjuk a jarosit ásvány megfelelő komponenseit és a maradékot 100%-ra számítjuk át, a következő összehasonlításokat tehetjük.

A táblázat adataiból megállapítható, hogy az I., II. 1., 2. és 4. minta elég nagy hasonlóságot mutat, a II. 3. mintának magasabb az Fe_2O_3 és alacsonyabb a P_2O_3 tartalma.

A desztinezitek kémiai összetételének összehasonlító táblázata Comparative tabulation of the chemical analyses of destinezites

V. táblázat – Table V

	Desztinezit elméleti	I.	II. 1.	11. 2.	П. З.	II. 4 .		
	theoretical composition	%						
Fe ₂ O ₃ P ₂ O ₆ SO ₃ H ₂ O	38,9 17,2 19,5 24,1	39 19 9 33	36 17 13 33	37 21 7 35	52 6 14 29	36 23 4 36		

Mintáinkra általában jellemző, hogy alacsonyabb SO_3 és magasabb H_2O tartalommal rendelkeznek, mint az elméleti összetétel.

BOUSKA et al. (1960) összegyűjtötték és ismertették a desztinezit és diadochit ásványoknak az irodalomban addig közölt kémiai elemzéseit. Az általuk közölt elemzéseken ugyanazokat a korrekciókat elvégeztük, mint a saját mintáink elemzésein és az így nyert adatokat a VI. táblázatban foglaltuk össze.

Az eredmények azt mutatják, hogy a desztinezit ásványok esetében az elemzési eredmények kisebb változékonyságot mutatnak (bár ez részben a ki-

> Az ismert desztinezit és diadochit előfordulások mintáinak kémiai összetétele Chemical composition of samples from known destinezite and diadochite occurrences

> > VI. táblázat – Table VI.

	Desztine	zit	Diadochit		
	(4 minta ali	apján)	(23 minta alapján)		
	based on 4 s	amples	based on 23 samples		
	értéktartomány range of values	átlag %	értéktartomány	átlag average	
Fe ₃ O ₃	37,6-40,5	38,6	$27,8-58,8\\5,1-25,0\\4,8-18,8\\20,6-40,8$	39,0	
P ₂ O ₅	16,1-17,0	16,4		17,8	
SO ₃	14,1-19,4	17,9		13,7	
H ₂ O	25,9-29,2	27,1		30,3	

sebb mintaszám következménye is), és jobban megközelítik az elméleti összetételt, míg a diadochit összetétele nagyobb ingadozásokat mutat, feltűnő a jóval alacsonyabb szulfát-, és magasabb víztartalom.

Az irodalomban közölt termikus görbék is hasonlókra engednek következtetni. Bouska et al. (1960) által közölt desztinezit DTA görbén a szulfát-lépcső jóval nagyobb és kifejezettebb, mint a diadochit JARKOVSKY J. – CICEL B. (1958) által közölt görbéin, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy az általuk fel nem ismert, a mintájukban lévő jarositnak is van SO3-vesztése a diadochitéval azonos hőfoktartományban.

Mintáink, elemzési eredményeik alapján, az irodalomban eddig közölt diadochit elemzések értéktartományain belül esnek. A termikus görbék és a kémiai elemzések a diadochiton belüli nagyobb változékonyságot, alacsonyabb szulfát-, és magasabb víztartalmat jeleznek.

Említésre méltó még a minták AsO4-tartalma. Más szerzők is közöltek desztinezitként vagy diadochitként leírt ásványokban 0,45-1,56% közötti As₂O₅tartalmat. Ez arra utal, hogy a diadochitban, ill. desztinezitben a (PO₄) helyén lehetséges bizonyos mértékű (AsO4) izomorf helyettesítés, de lehetséges az is, hogy a desztinezittel izomorf sarmientit amorf változata, a pitticit Fe¹¹¹ (AsO_4) (SO₄) (OH) · n H₂O van jelen. Az I. minta magasabb CaO-tartalma pedig az ugyancsak amorf, és ebben az ásványtársulásban előforduló borickit jelenlétére utalhat.

Irodalom - References

BOUSKA VL.-LAZARENKO E. K.-MELNIK J. M.-SLANSKY E. (1960): Prispevek k poznani destinezitu - Acta Univ.

BOUSKA VI. - LAZAKINKO E. A. - WILLAIK J. M. - DLANSKY E. (1990). Frispevek k poznani destinezitt - Acta Oliv. Carolinae Geologica 2. pp. 127-152. Prague CSONRADI J. (1973). Die Erzgeologische Untersuchung des Erzgangs von Matraszentimre (Ungarn) - Proc. of the X. th. Congress CBGA, pp. 57-66. Berlin

HEY, M. H. (1975): Chemical Index of Minerals — Brit. Mus. (Nat. Hist.) London JARKOVSKY J.-CICEL B. (1958): Vyskyt diadocitu v Banskej Belej — Geologicke prace, Zpravy 13, pp. 97-104. Bratislava

Bratislava Naor B. (1964). A mátraszentimrei telér éroföldtani vizsgálata — Kézirat, ELTE, Budapest Naor B. (1964). A mátraszentimrei érocsedés ásványparagenetikai vizsgálata — MÁFI Évi Jelentés az 1964. érof. pp. 403 – 422. Budapest Naor B. (1960). Jelentés a Gyöngyősoroszi környőki ércesedések és ércindikációk ásványparagenetikai vizsgálatáról — Kézirat. MáFI datkir, Budapest Pépana, Л. Д. (1966): О дестинските в зоне окисления колчеданного месторождения Блява на Южном Урале — Заниски Всесоюзного Минералогического Общества 85. pp. 574 – 579. Моscow

A kézirat beérkezett: 1983. IX. 13.

Diadochite and destinezite from Mátraszentimre (N-Hungary)

Dr M. Földvári*-Dr B. Nagy*

In the Szentimre vein exposed in several horizons by shaft-sinking at Mátraszentimre and in workings driven within the heavily pyrite-impregnated andesite adjacent to the ore vein, an intense secondary mineral formation is known to occur. Examination of this bulky, creamy neoformation of yellowish-white colour suggested the presence of a here-fore unknown, overwhelmingly X-ray amorphous mineral. For a precise identification,

* Hungarian Geological Survey, H-1143 Budapest XIV. Népstadion út 14.

chemical analyses, thermoanalytical measurements, IR spectroscopic measurements and spectral analytical data have been used. The results have shown convincingly that, in addition to the mineral jarosite identifiable in some samples, the material in question represents an X-ray amorphous variety called diadochite of the mineral destinezite of $Fe_{2}^{[1]}(PO_{4})(SO_{4})(OH) \cdot 5 H_{2}O$ composition, i.e. a variety showing a composition close to that of destinezite. On evidence of our own experience and the data of destinezite as well as diadochite occurrences known from the literature, diadochite is found to show greater variations in composition than it is the case with crystalline destinezite, being characterized by a much lower sulphate- and higher water content.

Manuscript received: 13. September, 1983.

Диадохит и дестинезит из Матрасентимре (Северная Венгрия)

д-р М. Фелдвари-д-р Б. Надь

В жиле Сентимре, вскрытой в нескольких горизонтах шурфами в с. Матрасентимре, а также горными выработками, пройденными в андезитах, сильно обогащенных вкраплениями пирита вдоль рудной жилы, известно интенсивное развитие вторичных минеральных новообразований. В процессе исследования желтовато-белого, кремообразоного, вторичного новообразования было обнаружено присутствие преимущественно рентгеновски аморфного минерала, до сих пор неизвестного на территории Венгрии. Для точной идентафикации минерала были использованы результаты химических анализов, термоаналитических измерений, спектроскопических измерений в инфракрасном диапазоне спектра, а также данные спектральной аналитики. При этом было установлено, что помимо минерала ярозита, выявляемого в некоторых образцах, рассматриваемый материал является диадохитом, представляющим собой реитеновски аморфную разновидность дестиневита Fel^{II}(PO₀)(SO₁)(OH). 5 H₂O блязкого к нему по своему. На основании собственного опыта и литературных данных, яналиямуриоших местрождения дестиневита последний характеризуется более частыми отклочениями своего химического состава пониженным содержанием сульфатов и повышенным содержание воды по сравнению с кристаллических излическим воды отклочениями воды по сравнению